

**GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR
PRZEMOCY W RODZINIE
W GMINIE BRWINÓW
NA LATA 2011-2013**

Wstęp

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki prorodzinnej państwa jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań społecznych, grożących patologiami, w tym przemocą domową.

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz.1493 ze zm.) znowelizowana ustawą z dnia 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nakłada na gminy obowiązek tworzenia lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, prowadzenia poradnictwa i interwencji w przypadku jej zaistnienia, w szczególności poprzez działania edukacyjne, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą miejsc w ośrodkach wsparcia oraz tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Konieczność podejmowania zdecydowanych działań zapobiegających przemocy w rodzinie wynika również z *Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej* (Dz. U. z 2009r. Nr 175 poz. 1362 ze zm.) oraz *Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 ze zm.).

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych Gminy Brwinów na lata 2008-2013, przyjęta w dniu 6 maja 2008 r. Uchwałą Nr XXVI/220/2008 Rady Miejskiej w Brwinowie przyjmuje jako jeden z celów operacyjnych przeciwdziałanie przemocy domowej, będącego elementem celu strategicznego – *Budowanie sprawnego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień*. Jednym z kierunków działań do zrealizowania celów operacyjnych jest opracowanie i realizacja lokalnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Również *System Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną na lata 2008-2013* przyjęty uchwałą Nr XXVI/219/2008 Rady Miejskiej w Brwinowie w dniu 6 maja 2008 r. wskazuje ochronę dziecka przed wykorzystywaniem i molestowaniem jako jeden z celów operacyjnych w potraktowanej strategicznie poprawie stanu bezpieczeństwa rodziny, dzieci i młodzieży. W swojej uchwale Rada określiła następujące zadania do tego celu:

1. Monitorowanie zjawiska krzywdzenia dzieci i młodzieży.
2. Inicjowanie programów przeciwdziałania przemocy rówieśniczej, wykorzystywania i molestowania dzieci w rodzinie i w środowisku.
3. Promocja instytucji udzielających pomocy, np. telefon zaufania, program „Niebieska linia”.
4. Współpraca wszystkich lokalnych instytucji zajmujących się przemocą.

CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE

Według definicji zawartej w art. 2 pkt. 2 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie **przemoc** to:

„Jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób wymienionych w pkt 1 (członek rodziny – osoba najbliższa w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997r. – Kodeks karny, a także inna osoba wspólnie zamieszkująca lub gospodarująca), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.”

Przemoc w rodzinie jest problemem trudnym do badania. Istnieje wiele mitów i stereotypów, które przyczyniają się do pogłębiania tego problemu. Panuje pogląd, że przemoc dotyczy tylko rodzin z tzw. marginesu społecznego i jest związana wyłącznie z alkoholem. Drugim problem jest stereotyp, że w sprawy rodzinne nie można się wtrącać. Natomiast skalę występowania zjawiska obrazują następujące liczby:

- 64 % Polaków zna w swoim otoczeniu takie rodziny, o których słyszeli lub wiedzą, że dochodzi do nich do różnych form przemocy,
- 52 % badanych osób twierdzi, że zna rodziny, w których dochodzi do przemocy psychicznej,
- 44 % badanych poznała rodziny, w których dochodziło do przemocy fizycznej,
- 26 % kojarzy rodziny, w której występuje przemoc ekonomiczna,
- 9 % badanych spotkała się z rodzinami, w których pojawia się przemoc seksualna,

- 11 % osób jest krzywdzonych wielokrotnie w rodzinie.¹

Przemoc domowa:

- jest intencjonalna, tzn. jest zamierzonym działaniem człowieka lub zaniechaniem działania i ma na celu kontrolę nad ofiarą;
- jest skutkiem nierównowagi sił pomiędzy sprawcą a ofiarą przemocy;
- narusza prawa i dobra osobiste ofiary – sprawca wykorzystuje przewagę siły, narusza podstawowe prawa człowieka: prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku;
- powoduje cierpienie i ból – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na szkody osłabiając jej zdolność do samoobrony.

Rodzaje przemocy:

1. przemoc fizyczna, obejmująca działania bezpośrednie, które wyrządzają ból i cierpienie fizyczne;
2. przemoc psychiczna, która jest bezpośrednim działaniem krzywdzącym, wykorzystującym mechanizm procesów psychologicznych;
3. przemoc seksualna, działającą w obszarze zachowań seksualnych, naruszającą intymność pożycia;
4. przemoc ekonomiczna, dotycząca warunków materialnych, która opiera się na uzależnieniu ofiary od statusu materialnego sprawcy;
5. zaniedbywanie – niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych, medycznych i emocjonalnych osób zależnych, a także nie zapewnienie im podstawowych warunków bytowych.

SKALA ZJAWISKA PRZEMOCY W GMINIE BRWINÓW

Na terenie Gminy Brwinów dane liczbowe dotyczące przemocy są gromadzone jedynie w trzech podmiotach. Są to: Policja, Środowiskowy Ośrodek Pomocy Społecznej i Punkt Konsultacyjny ds. Przemocy. W roku 2010 funkcjonariusze Policji zarejestrowali 43 „Niebieskie karty”, a w roku 2011 (do 9.02) – 9. Liczba interwencji policji związanych z przemocą w rodzinie wynosiła

¹ Źródło: *Informator dla świadka przemocy w rodzinie*, Warszawa 2010, opracowany przez Fundację Mederi

odpowiednio: 80 w 2009 r., 108 w 2010 r. i 15 do 18.03.2011 r. Natomiast ŚOPS w 2010 r. sporządził 6 kart, przeprowadził 1 interwencję zakończoną umieszczeniem dziecka w pogotowiu rodzinnym, zgłosił 1 przypadek pobicia. Natomiast z pomocy Punktu Konsultacyjnego skorzystało 35 rodzin, a działania terapeutyczne były prowadzone z 53 osobami. Program terapeutyczny został opracowany dla 47 osób.

W porównaniu do danych przytoczonych w poprzednim rozdziale można założyć, że liczby te nie odzwierciedlają skali zjawiska przemocy w gminie Brwinów, liczącej 22.923 osób. Wiele osób ukrywa fakt występowania przemocy w swojej rodzinie, jak również sąsiedzi i znajomi rzadko zgłaszają taką sytuację do odpowiednich instytucji.

ZAŁOŻENIA GMINNEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE W GMINIE BRWINÓW

1. Najważniejsze jest bezpieczeństwo ofiary.
2. Za przemoc zawsze odpowiedzialny jest sprawca przemocy, bez względu na to, co zrobiła ofiara.
3. Nikt nie ma prawa stosować przemocy wobec drugiego człowieka.
4. Nie ma żadnego uzasadnienia ani usprawiedliwienia przemocy domowej.
5. Podstawowym zadaniem jest zatrzymanie przemocy, bez tego pomoc jest nieskuteczna.
6. Ofiara przemocy w rodzinie cierpi na skutek wielokrotnego urazu.
7. Zrozumiałe i dopuszczalne są wahania i niekonsekwencje w zachowaniu ofiary i decyzjach, jakie podejmuje, bowiem jest to jeden z objawów doznanego urazu.

CEL GŁÓWNY PROGRAMU

Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie poprzez spójne działanie wszystkich służb oraz zminimalizowanie prawdopodobieństwa wystąpienia aktów przemocy poprzez podniesienie świadomości społecznej.

CELE SZCZEGÓŁOWE

1. Zwiększenie skuteczności i dostępności pomocy (psychologicznej, prawnej, terapeutycznej, socjalnej) dla ofiar przemocy w rodzinie,
2. Zwiększenie skuteczności działań wobec sprawców przemocy,
3. Podniesienie poziomu wiedzy, świadomości lokalnej dotyczącej przemocy domowej oraz zmiana nastawienia świadków przemocy do występowania o pomoc dla osób pokrzywdzonych,
4. Podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, poprawa skuteczności podejmowanych działań.
5. Działania profilaktyczne promujące styl wychowania dzieci bez przemocy

DZIAŁANIA

1. Przeprowadzanie specjalistycznych szkoleń dla: pracowników socjalnych, pracowników służby zdrowia, członków gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, funkcjonariuszy Policji w zakresie świadczenia pomocy ofiarom przemocy domowej.
2. Diagnoza ilościowa i jakościowa zjawiska przemocy w Gminie Brwinów.
3. Systematyczna edukacja społeczności Gminy Brwinów poprzez lokalne środki przekazu, która ma przede wszystkim na celu zwalczanie stereotypów utrudniających pomaganie, a także uwrażliwienie na sytuację ofiar przemocy (drukowanie ulotek, zakup broszur, zamieszczanie w lokalnej prasie i gablotach stałych informacji, kampanie informacyjne i edukacyjne, itp.)
4. Powołanie i funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie z następującym zakresem działań:
 - analiza wniosków składanych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych o leczenie odwykowe i wywiadów środowiskowych pod kątem informacji o przemocy domowej,

- przyjmowanie wniosków dotyczących przemocy domowej i uruchamianie procedur mających na celu powstrzymanie przemocy,
 - stała współpraca z Punktem Konsultacyjnym ds. Przemocy przy Środowiskowym Ośrodku Pomocy Społecznej,
 - występowanie z wnioskami do Prokuratury o wszczęcie postępowania przygotowawczego w sprawie o znęcanie się nad rodziną,
 - występowanie do odpowiednich jednostek organizacyjnych i służb z wnioskami o podjęcie działań interwencyjnych lub prewencyjnych, w sprawach, gdzie ujawniono zagrożenie przemocą w rodzinie,
 - motywowanie i kierowanie sprawców przemocy do wzięcia udziału w kompleksowym programie korekcyjnym dla sprawców przemocy domowej,
 - inicjowanie podejmowania natychmiastowych interwencji powstrzymujących przemoc,
 - monitorowanie prowadzonych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
 - prowadzenie całości dokumentacji w sprawach przemocy domowej,
 - powoływanie i rozwiązywanie grup roboczych w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach, w składzie ustalonym w zależności od potrzeb.
5. Udzielanie pomocy ofiarom przemocy w rodzinie w Punkcie Konsultacyjnym ds. Przemocy przy Środowiskowym Ośrodku Pomocy Społecznej (tj. działania interwencyjne mające na celu zatrzymanie przemocy oraz działania terapeutyczne wobec osób, które w przeszłości doświadczały przemocy, a obecnie cierpią na zaburzenia będące skutkiem doświadczania przemocy).
 6. Udzielanie bezpłatnych porad prawnych ofiarom przemocy domowej
 7. Prowadzenie grup wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.
 8. Współpraca z instytucjami prowadzącymi ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.

9. Utworzenie mieszkania chronionego celem udzielania schronienia ofiarom przemocy domowej.
10. Wyznaczenie kontenera mieszkalnego jako miejsca czasowego odseparowania sprawcy przemocy w rodzinie.
11. Współpraca z Zespołem Ośrodków Wsparcia w Piastowie w kwestii pomocy ofiarom przemocy oraz kierowania sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych.
12. Pomoc psychologiczna dla dzieci, które są ofiarami przemocy w rodzinie.
13. Ochrona osób w podeszłym wieku oraz osób niepełnosprawnych przed przemocą domową i zapewnienie im pomocy psychologicznej.
14. Wszelkie inne poczynania mogące przyczynić się do powstrzymania przemocy w rodzinie, a nieujęte w niniejszym programie.
15. Organizowanie grup edukacyjnych dla rodziców w celu promocji wychowania dzieci bez przemocy.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Głównym źródłem finansowania zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie będą środki gminy oddane do dyspozycji Środowiskowemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Brwinowie przeznaczone na działania wyszczególnione w programie. Dodatkowo, niektóre działania z zakresu przeciwdziałania przemocy będą realizowane w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.